

TÜRKİYE’NİN AB’NİN BUĞDAY ORTAK PİYASA DÜZENİNE UYUMU VE ETKİLERİ

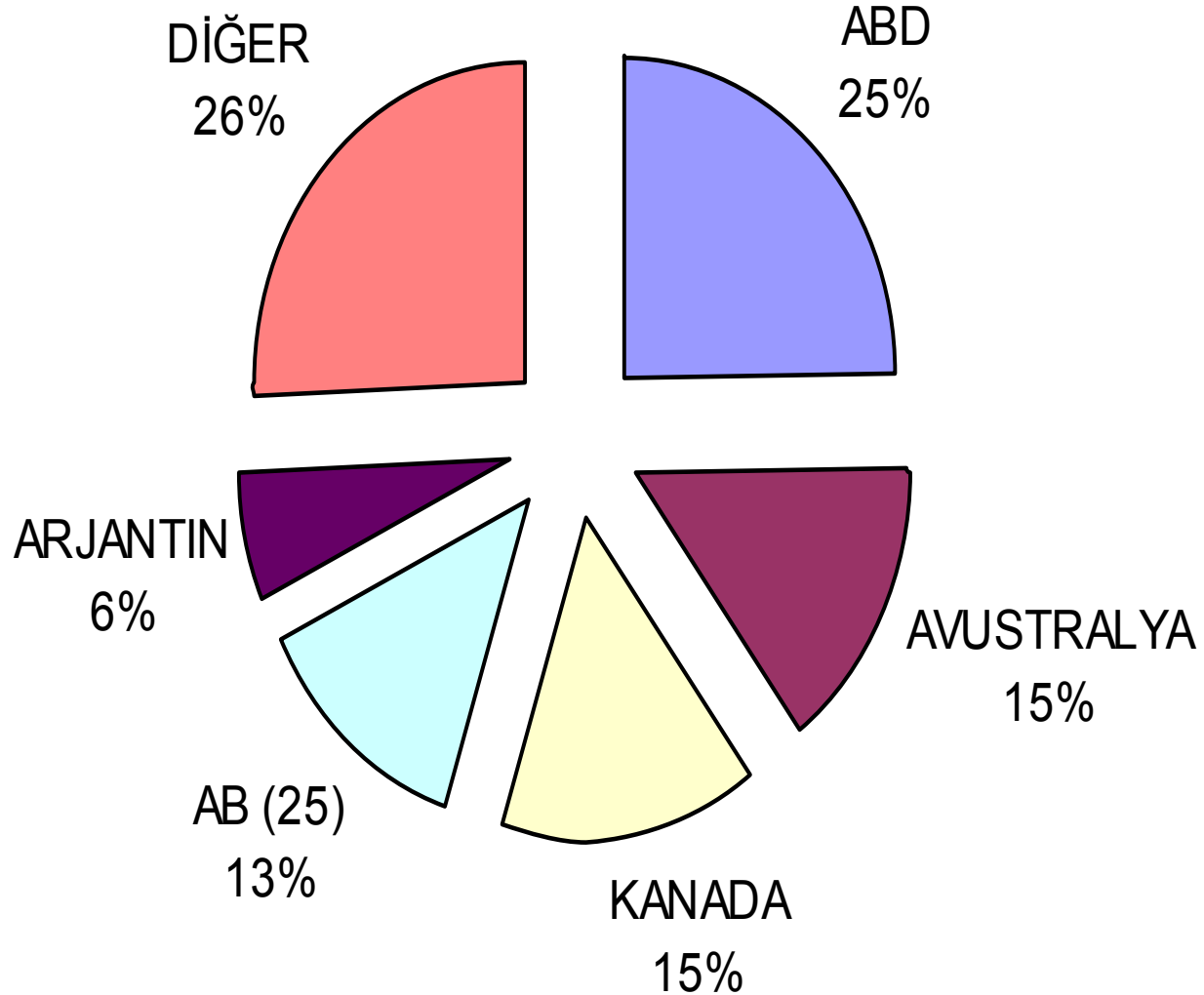
Dünyada Buğday Üretimi, Tüketimi ve Verimi

- **Üretim: 615 milyon ton**
 - AB (%21)
 - Çin (%17)
 - Hindistan (%13)
 - ABD (%10)
 - Türkiye (%4)
- Tüketim: 621 milyon ton**
 - %19.2 AB
 - %16.3 Çin
 - %11.7 Hindistan
 - %6.2 Rusya
 - %2.7 Türkiye

Verim:

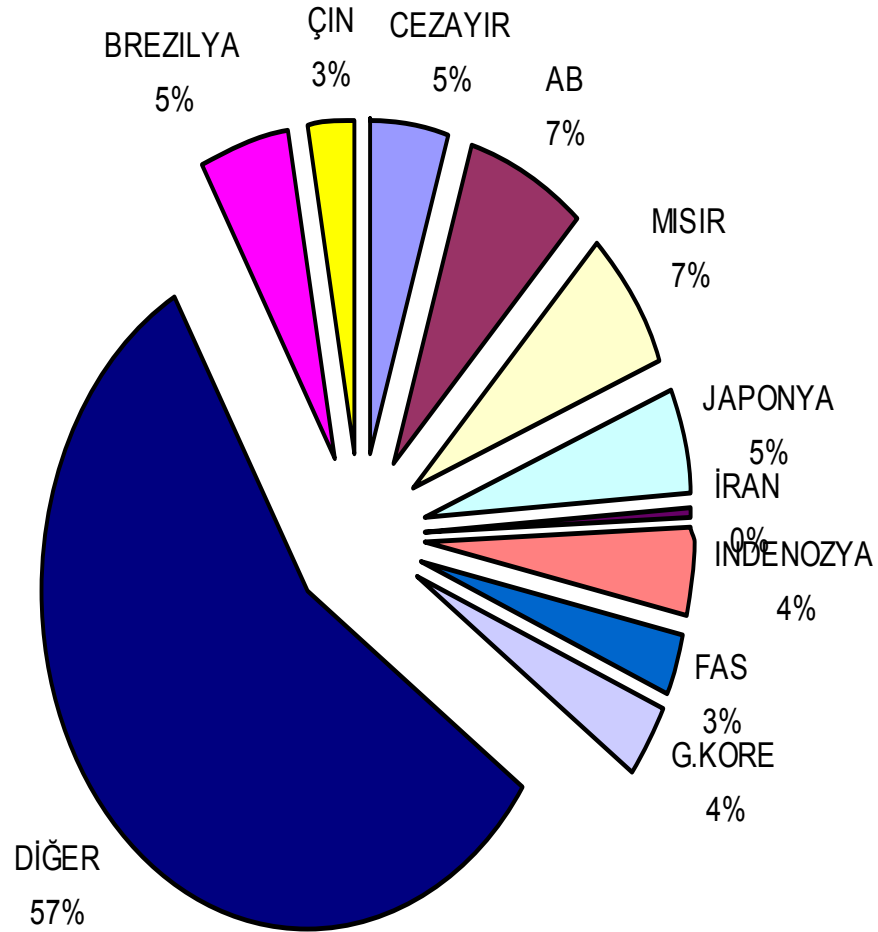
- Dünya: 2.900 kg/ha
- AB’de **5.426** kg/ha (**Hollanda 8.900** kg/ha)
- **Türkiye 2.324** kg/ha

DÜNYA BUĞDAY İHRACATI (%)

PROF.DR. MEHMET BOZOĞLU

DÜNYA BUĞDAY İTHALATI (%)

PROF.DR. MEHMET BOZOĞLU

Temel Göstergeler (2005)

	TÜRKİYE	AB
Ekim alanı (ha)	9.250 000 (%40,4)	22.876.202
Üretim(ton)	21.500.000 (%17,3)	124.091.180
Verim (kg/ha)	2.324 (%42,8)	5.426
İşletme Sayısı	1.783.314	-
Ort. İşl. Büyükl (da)	36.3	120
Tüketim (bin ton)	19.000 (%15,9)	119.500
İhracat (ton)	74.789	37.309.820
İthalat (ton)	134.013	16.239.623
Dest./müdahale fiyatı	0,35+0,03=194 €/ton	101,31+63=164,31 € /ton
Prim/arazi ödemesi	17 €/ton	63 €/ton
Çiftçi eline geçen fiyat	211 €/ton	158,35 €/ton

Türkiye'nin Buğday ihracat ve İthalatı

Yıllar	İhracat		İthalat	
	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar (ton)	Değer (\$)
1990	24.975	4.383.508	2.180.732	373.944. 217
2000	964.888	95.294.000	963.668	126.143.000
2005	74.789	10.392.000	134.013	24.616

AB'nin Buğday ihracat ve ithalatı

Yıllar	İhracat		İthalat	
	Miktar (ton)	Fiyat (\$/ton)	İthalat (ton)	Fiyat (\$/ton)
1990	34.226.000	185,35	14.782.000	235,15
2000	35.513.000	120,41	22.928.000	135,43
2005	37.309.820	173,52	16.239.623	184,20

Türkiye'deki Buğday İşletmelerinin Büyüklük ve Arazi Kullanımları

İşletme büyüklüğü (da)	İşletme		Arazi	
	Sayı (adet)	%	Miktar (da)	%
5 den az	27.963	1.6	64.341	0.1
5-49	915.092	51.3	11.356.729	17.5
50-99	422.908	23.7	13.529.562	20.9
100-199	267.764	15.0	16.660.424	25.7
200-499	131.361	7.4	16.031.033	24.7
500-999	14.453	0.8	4.037.522	6.2
1.000-2.499	3.518	0.2	1.816.264	2.8
2.500-4.999	222	0.01	296.711	0.5
5.000	33	0.002	996.505	1.5
Toplam	1.783.314	100.00	64.789.090	100.00

Türkiye'nin Buğday İç Piyasa Düzenlemeleri

- **Destekleme alımı**

- TMO, ÇKS kayıtlı üreticiler ve kooperatiflerden alım yapacaktır
- TMO, hububat alımına sınır koymaya yetkilidir
- TMO'nun alım yaptığı sabit ve geçici işyerlerine uzaklığı 40 km ve üzerinde olan üreticilere ilave alım farkı uygulanacaktır
- Ürün bedelleri, 30 gün içerisinde ödenecektir

- **Emanete alım**

- Emanet alımda avans ödemesi
- Makbuz senedi kredisi

- **Olağüstü hal ve savaş stoku**

- **Prim Ödemesi (3 Ykrş/kg)**

Genel Tarım Politikası Araçları:

- **Kredi faiz oranlarında indirim**
- **Sertifikalı tohumluk kullanma desteği**
- **Kimyevi gübre desteği**
- **Doğrudan Gelir Desteği**
- **Mazot desteği**

Türkiye'nin Buğday Dış Piyasa Düzenlemeleri

• İhracat sübvansiyonları

- Buğday ihracatında sübvansiyon uygulaması, DTÖ-TA kuralları çerçevesinde yapılmakta ve bu yöndeki indirim taahhütleri 2004 yılı itibariyle yerine getirilmiştir (bkz 11. slayt!..)
- Günümüzde Türkiye'nin maliyet/fiyat yapısından dolayı ihracat sübvansiyonu verme ve ihracat yapma şansı bulunmamaktadır (bkz 6. slayt!..).
 - Makarna: 66 \$/ton (Maksimum 494 bin ton ve 27 milyon \$)
- AB'ye üye olunması durumunda ise üye ülkeler arasındaki ihracatta sübvansiyon verme imkanı bulunmamaktadır.
- DTÖ anlaşması kapsamında 2013 yılına kadar ihracattaki sübvansiyonların kaldırılması öngörülmektedir.

Buğday İhracat Sübvansiyonları İndirim Taahhütleri

Yıllar	Temel Harcama Düzeyi (\$)	Yıllık ve Nihai Harcama Taahhüt Düzeyleri (\$)	Temel Miktar (Ton)	Yıllık ve Nihai Miktar Taahhüt Düzeyleri (Ton)
1995	36.077.000	640.424.252	574.200	2.124.781
1996		572.312.504		1.943.562
1997		504.200.756		1.762.344
1998		436.089.008		1.581.125
1999		367.977.260		1.399.906
2000		299.865.512		1.218.687
2001		231.753.764		1.037.468
2002		163.642.016		856.250
2003		95.530.268		675.031
2004		27.418.520		493.812

Türkiye'nin Buğday Dış Piyasa Düzenlemeleri

- **Dahilde İşleme Rejimi (DİR)**
 - DİR, yurt dışından ham maddenin veya yarı mamul maddenin vergisiz olarak ithalatının yapılarak karşılığında mamul maddenin ihraç edilmesidir.
 - **TMO**, DİR çerçevesinde **Dahilde İşleme İzin Belgesi'ne (DİİB)** sahip kişi ve kuruluşlara hububat satışı yapar.
- **TMO'nun ihracat ve ithalat yapması**
 - **TMO**, gerektiğinde peşin ve/veya kredili olarak **hububat ithalatı ve/veya ihracatı yapmak için** Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile **Tarım ve Köyişleri Bakanlığı** tarafından görevlendirilir (2006/10506 sayılı BKK)

Türkiye'nin Buğday Dış Piyasa Düzenlemeleri

- İthalat uygulamaları

Cari GV Oranı (%) DTÖ Taahhüt Oranı (%)

- Buğday (Ekmeklik)	130*	180
- Buğday(Makarnalık)	100	180

* 2008 yılındaki ekstrem koşullardan dolayı şu anda geçici olarak %8 olarak uygulanmaktadır.

- Tarife kotası uygulamaları

AB Hububat OPD Dahil Ürünler (1784/2003 Sayılı Konsey Yönetmeliği)

CN kodu	Ürün adı
a). 07.09.09.60	Taze mısır, taze ve dondurulmuş mısır
07.12.90.19	Kurutulmuş tatlı mısır
10.01.90.91	Yumuşak buğday ve mahlut tohumluk
10.01.90.99	Yumuşak buğday ve mahlut tohumluk olmayanlar
10.02.00.00	Çavdar
10.03.00	Arpa
10.04.00	Yulaf
10.05.10.90	Hibrid dışındaki mısır tohumlukları
10.05.90.00	Tohumlukların dışındaki mısır
10.07.00.90	Hibrid dışındaki sorgum tohumlukları
10.08	Kara buğday, darı ve kuş yemi, diğer hububat ürünleri
b). 10.01.10	Sert (makarnalık) buğday
c). 11.01.00.00	Buğday unu
11.02.10.00	Çavdar unu
11.03.20.11	Dövme buğday
11.07	Kavrulmuş ve kavulmuş mısır
d). 1766/92 sayılı yönetmeliğin A ekinde yer alan ürünler	

AB'nin Hububat Sektörü ile İlgili Temel Mevzuatı

- **Müdahale alımları**

- **Müdahale merkezlerini belirleyen 2273/93 sayılı Komisyon Yönetmeliği**
- **Üreticiler ve hububatın müdahale kuruluşlarına satışını düzenleyen 2131/93 sayılı Komisyon Yönetmeliği**

- **İhracat**

- **İhracat sertifikası yönetimi ile ilgili 1342/2003 sayılı Komisyon Yönetmeliği**
- **Hububatta ihracat geri ödemesi konusundaki 1501/95 sayılı Komisyon yönetmeliği**

- **İthalat**

- **Gümrük vergileri ile ilgili 1249/96 sayılı Komisyon Yönetmeliği**

- **Tarife oranı kotası**

- **2375/2002, 2377/2002 ve 2305/2003 sayılı Komisyon yönetmelikleri**

AB'nin Buğday Ortak Piyasa Düzeni (1)

• Müdahale alımları

- **Belirli miktar (92 ton) ve kalitede ürün alımı ve lisanslı depolara teslim**
 - Türkiye'deki buğday üreticilerinin yaklaşık %90'ı 92 tondan daha az buğday üretmekte olup, doğrudan müdahale kurumlarına satış yapma imkanı olmayacaktır.
- **Ülkelere göre değişen müdahale alım dönemleri**
 - 1 Ağustos-30 Nisan: Yunanistan, İspanya, İtalya ve Portekiz
 - 1 Aralık-30 Haziran: İsveç
 - 1 Kasım-31 Mayıs: Diğer üyeler
- **Müdahale alım fiyatı 95,35 €/ton ve aylık fiyat artırımını Kasım'da 0,465 €/ton olarak başlayıp, Mayıs-Haziran aylarında 3,22 €/ton olmaktadır.**

AB'nin Buğday Ortak Piyasa Düzeni (2)

- **Arazinin boş bırakılması (Set-aside)/gönüllü nadas uygulaması**
 - **Arazinin %10'unun boş bırakılması**
 - **92 tondan daha az buğday üretenler muaf**
 - **Ekim dışı bırakılacak alanın en az 1 dekar ve parsel genişliğinin 10 metre olması (çevre kısıtlı alanlarda 0,5 da ve 5 metre olması)**
 - **Ekim dışı bırakılan alanlarda işletme ihtiyacına yönelik baklagil ve diğer ürünlerin yetiştirilmesi**

AB'nin Buğday Ortak Piyasa Düzeni (3)

- **Arazi ödemesi: 63 €/ton**
 - Çapraz uyum ve modülasyon şartı aranmakta
 - Çiftçiler 2013 yılında başlangıçtaki yardımların %63'ünü alabileceklerdir.
 - 5.000 € ve altında yardım alanlara kesinti ek yardım olarak geri ödenecek
 - Durum (makarnalık) buğdayı için tamamlayıcı ödeme: 285 €/ha
 - İtalya: 1.646 bin ha
 - Portekiz: 118 bin ha

AB'nin Buğday Ortak Piyasa Düzeni (4)

- **Durum buğdayı kalite primi: 40 €/ha**
 - sertifikalı tohum kullanımı şartı
 - Belirlenen temel ulusal alanlara (İtalya ve Portekiz) verilmektedir.
- **Özel bölgesel yardım: 24 €/ton**
 - Finlandiya ve İsveç
- **Tohum yardımı: 14,37 €/ton**
 - Kızıl buğday ve kavuzlu buğdayın sertifikalı üretimi
- **İmalatçı yardımı**
 - Sanayicilerin bazı ürünlerin üretiminde kullandıkları buğdaya iç fiyat ile dünya fiyatı arasındaki farkın geri ödenmesi

AB'nin Buğday Ortak Piyasa Düzeni (5)

• İhracat

– İhracat lisansı

– İhracat iadesi

= İç fiyat- dünya fiyatı (varış noktasına göre değişir)

• İthalat

– İthalat lisansı

– Gümrük vergisi

= (Dünya fiyatı- müdahale fiyatı)x1,55

(Böylece ithalat fiyatı **157 €/ton'a** çıkartılmaktadır)

– Ek ithalat tarifesi

• İthalatın belli bir düzeyi aşması halinde alınmaktadır.

– Tarife kotası:

• **Düşük kalitedeki 2,981,600 ton buğdaya 12 €/ton'luk** bir tarife, **kota** üstü buğdaya ise **yasaklayıcı tarife** uygulanmaktadır.

Benzerlikler

- **Piyasa destek araçlarının kullanımı azaltılmaktadır**
- **Doğrudan ödemeler üretimden bağımsız olarak verilmektedir**

Farklılıklar

Üretim beklentileri farklı:

- **AB, üretimi 1980'den itibaren azaltmakta iken,**
 - **Türkiye ise, üretimi artırma eğilimindedir.**
- **AB, üretimi azaltmak için ekim alanlarını boş bırakma ve girdi kullanımını azaltmakta iken,**
 - **Türkiye'de üretim artışı ve girdi kullanımının artırılması istenmektedir.**
- **AB'de doğrudan ödemeler, geçmiş tahsisler üzerinden yapıldığından bölgelere ve üreticiye göre değişmekte iken,**
 - **Türkiye'de sadece arazi genişliğine göre değişmektedir**

Farklılıklar

- **AB**, DTÖ-TA'nın tanıdığı özel koruma önlemleri sayesinde pazara girişte **tarife kotaları** ve **ek vergi** uygulama şansına sahiptir.
 - **Türkiye'nin**, DTÖ'ne konsolide edilen **GV oranları** dışında bir dış koruma enstrümanı yok
- **AB**'de 1994 sonrasında azalsa da **ihracat sübvansiyonları devam etmekte** ve ihracatçıların rekabet gücü artmaktadır
 - **Türkiye** fon ayırabilse bile, **ihracat sübvansiyonu** uygulama şansı yoktur.
- **AB çiftçisi** ve **Türk çiftçisine** yapılan **destekler** ve elde edilen **gelir de farklıdır**.
 - **AB'deki** bir buğday işletmesinin geliri, **Türkiye'nin** yaklaşık **4 katıdır**.

TR-AB'nin Buğday Geliri Karşılaştırılması

	TÜRKİYE	AB
Müdahale Fiyatı	0,375 YTL/kg = 375,0 YTL/ton	95,35€ /ton
DGD(*)	10 YTL/da = 32,2 YTL/ton	63€ /ton
Hububat Destekleme Primi	0,35 YTL/kg = 35,0 YTL/ton	
Sertifikalı Tohum Desteği(*)	5 YTL/ da = 16,1 YTL/ton	
Mazot Desteği(*)	2,88 YTL/da = 9,3 YTL/ton	
Gübre(*)	2,13 YTL/da = 6,9 YTL/ton	
1 Ton Buğday değeri	475,5 YTL/ton= 244,58 € /ton(**)	158,35 €ton
1 Ha Araziden Gelir	3,1 ton X 474,5YTL=1.471YTL/ha = 758 €/ha	6,5 ton X158,35 € = 1.029 €/ha
Ortalama büyüklükteki bir buğday işletmesinin geliri	6,1 ha	15,8 ha
	6,1 ha X 758 €/ha	15,8 haX1.068€/ha
	4.625 €	16. 258 €

(*) verim 3.1 ton/ha

(**) 10.06.2006 tarihli kur 1Avro=1,94YTL

PROF.DR. MEHMET BOZOĞLU

TR-AB Hububat Piyasasının Serbestleştirilmesinin Refah Etkileri

	Refahtaki Değişim				
	Üretici		Tüketici		Toplam
	Değer (1000 €)	Değerin %’si	Değer (1000 €)	Değerin %’si	Değer (1000 €)
E. Buğday	-368.003	-13,5	381.980	15,1	13.977
M. Buğday	-1972	-0,3	1980	0,3	8
Arpa	-130389	-10,7	30121	12,6	-100.268
Mısır	-48712	-12,5	32532	13,0	-16.180
Toplam Hububat	-549076	-10,8	446613	12,0	102.463

SORU?